

Ⓒ Averz

Na líci zberateľskej euromince je vyobrazená Katedrála Panny Márie a svätého Adalberta v Ostrihome. Pod ňou je v dvoch riadkoch faksimile podpisu arcibiskupa Alexandra Rudnaya. Štátny znak Slovenskej republiky je v spodnej časti mincového poľa. Pod faksimile podpisu je názov štátu SLOVENSKO a pod ním je letopočet 2019. Značka Mincovne Kremnica, štátny podnik, ktorú tvorí skratka MK umiestnená medzi dvoma razidlami, je pri pravo spodnom okraji zberateľskej euromince. Pod ňou sú štylizované iniciály autora zberateľskej euromince Mgr. art. Petra Valacha PV.

Ⓒ Reverz

Na rube zberateľskej euromince je vyobrazený portrét arcibiskupa Alexandra Rudnaya v ľavej časti doplnený znakom kardinála, za ktorého bol vymenovaný v roku 1826. Pod znakom kardinála je v dvoch riadkoch meno a priezvisko ALEXANDER RUDNAY. Pod priezviskom je letopočet vymenovania Alexandra Rudnaya za arcibiskupa 1819. Vpravo od portrétu je v dvoch riadkoch označenie nominálnej hodnoty zberateľskej euromince 10 EURO. Pri okraji zberateľskej euromince je v opise zľava doprava nápis VYMENOVANIE ZA OSTRIHOMSKÉHO ARCIBISKUPA.

Ⓒ Údaje o minci

Nominálna hodnota:	10 eur
Materiál:	Ag 900/1000, Cu 100/1000
Hmotnosť:	18 g
Priemer:	34 mm
Hrana:	• ALEXANDER RUDNAY - UHORSKÝ PRÍMAS 1819
Náklad:	limitovaný, maximálne 11 000 ks v bežnom a proof vyhotvení
Autor návrhu:	Mgr. art. Peter Valach
Rytec:	Dalibor Schmidt
Výrobca:	Mincovňa Kremnica

Vydala: ©Národná banka Slovenska, november 2019
Text: Mgr. Diana Duchoňová, PhD., Historický ústav SAV
Foto: Shutterstock

[www.nbs.sk/sk/bankovky-a-mince/
eurove-mince/zberatske](http://www.nbs.sk/sk/bankovky-a-mince/eurove-mince/zberatske)

www.nbs.sk

Vymenovanie
Alexandra Rudnaya
za ostrihomského
arcibiskupa

200. výročie

STRIEBORNÁ ZBERATEĽSKÁ MINCA

Alexander Štefan Rudnay sa narodil 4. októbra 1760 vo Svätom Kríži nad Váhom (dnes Považany). Bol synom slovenského zemana a stoličného úradníka Nitrianskej stolice. Po štúdiách na piaristickom gymnáziu v Nitre a katolíckom gymnáziu v Bratislave absolvoval dvojročné štúdium na filozofickej fakulte Kráľovskej akadémie. Teológiu začal študovať v Budíne a dokončil v novozriadenom generálnom seminári na Bratislavskom hrade. Za kňaza ho vysvätili v Trnave v roku 1783.

Katedrála Panny Márie a svätého Adalberta v Ostrihome

Po ukončení štúdia ako 24-ročný novokňaz krátko pôsobil ako vychovávateľ a učiteľ u grófa Františka Berényiho v Laskári (dnes súčasť Novák). Pôsobil ako kaplán v Častej, neskôr vo Svätom Beňadiku. V roku 1786 získal miesto aktúara trnavského vikariátu, neskôr sa stal sekretárom konzistória. V nasledujúcom období bol farárom v Krušovciach, ostrihomským kanonikom a rektorom trnavského

seminára. V rokoch 1809 – 1810 bol A. Š. Rudnay radcom pre uhorské cirkevné veci v Miestodržiteľskej rade v Budíne a Uhorskej dvorskej kancelárii. Jeho kariéra ďalej smerovala do úradu sedmohradského biskupa, ktorým sa stal v roku 1816. Do najvyššej hodnosti ostrihomského biskupa a uhorského prímasa ho vymenovali v roku 1819. V roku 1826 ho pápež Lev XII. vymenoval za kardinála (In Pectore). Z tohto obdobia pochádza jeho výrok *Slavus sum, et si in cathedra Petri forem, Slavus ero (Slovák som a keby som aj bol na Petrovom stolci, Slovák ostanem)*.

Počas pôsobenia A. Š. Rudnaya v hodnosti ostrihomského arcibiskupa sa v roku 1820 sídlo arcibiskupstva vrátilo späť do Ostrihomu. Ako arcibiskup začal budovať ostrihomskú baziliku, dokončená bola až po jeho smrti. V roku 1822 zvolal do Bratislavy celouhorskú synodu, ktorej výdobytkom bolo vydanie prekladu Svätého písma v národných jazykoch vrátane bernolákovskej slovenčiny. Slovenský preklad Biblie s jeho podporou urobil Juraj Palkovič. Rudnayovo pôsobenie malo vplyv aj na vydavateľskú politiku budínskej univerzitnej tlačiarne. Vydávala elementárne učebnice v bernolákovskej slovenčine, čím dosiahla ich rozšírenie v slovenských katolíckych ľudových školách.

Alexander Štefan Rudnay bol podporovateľom Slovenského učeného tovarištva, bernolákovcov i slovenského národného hnutia. Jeho zásluhou nastali v Hornom Uhorsku výrazné zmeny v oblasti cirkevnej správy.

Na významné posty sa dostali hodnostári z radov slovenskej duchovnej inteligencie, diecézy a biskupstvá sa obsadzovali hodnostármi slovenského pôvodu. Ich pôsobenie prekračovalo aj územie dnešného Slovenska (Dolné Uhorsko, Sedmohradsko, Chorvátsko). Náboženská výchova v školách a cirkevné obrady sa uskutočňovali v materinskej reči. Alexander Štefan Rudnay zomrel v Ostrihome 13. septembra 1831 vo veku 71 rokov.

Interiér katedrály v Ostrihome